

סילבוס לקורס: אנתרופולוגיה יישומית במציאות של הגירה ופליטות בין אפריקה לישראל

שם המרצה: ד"ר רות תלמי כהן

עוזרת מנחה: לאה קסה

קורס מס': 0693201601 שנת לימודים: ב+ג סמסטר: א+ב היקף שעות: 4 ש"ש לתואר: ראשון

השיעורים יתקיימו בימי ראשון 11:45-15:10 בניין גילמן, 361

שעת קבלה: ימי ראשון 13:00-12:00 בתיאום מראש

טלפון: 052-2356377

דוא"ל: ravit.cohn@gmail.com

תיאור הקורס

הקורס מיועד לסטודנטים בעלי אוריינטציה אקטיביסטית המעוניינים לשלב בין תיאוריות בנושא הגירה, הגירת עבודה ובקשות מקלט מיבשת אפריקה לישראל לבין יישומן בשטח. במהלך הקורס נתמקד בהיבטים אנתרופולוגיים, סוציולוגיים, פוליטיים, כלכליים ויישומיים של תופעת ההגירה והפליטות ביבשת אפריקה וממנה לישראל, ובעיקר במפגש שבין מהגרים, ארגונים, אוכלוסייה מקומית ומדיניות הגירה. הסטודנטים יפעלו בארגונים שונים ויערכו מחקרי פעולה בדגש אנתרופולוגי.

בחלק הראשון של הקורס נעסוק בתיאוריות של הגירה ופליטות ובהבנת התופעה בהיבטים חברתיים, תרבותיים ואישיים. ננתח את הסיבות להגירה ונבחן את המהגרים כסוכנים פעילים (agents) ואקטיביים של שינוי. נתייחס לארצות המוצא, למסעות שהם עוברים ולהגעתם לישראל, העשויה לשמש תחנה של קבע או תחנה זמנית.

בחלק השני של הקורס נדון בארגונים ממשלתיים ולא-ממשלתיים (ngo). נכיר ונמפה את פעילות הארגונים הפועלים בעולם וב ישראל בסוגיות של מהגרים ומבקשי מקלט מיבשת אפריקה ונבחן סוגיות של סיוע הומניטרי, מעורבות והתערבות. נדון גם באוכלוסייה הישראלית המתגוררת בשכונות שאליהן הגיעו מבקשי מקלט וננתח את הדיאלוג בין הקבוצות.

החלק השלישי יעסוק בסוגיות אקטואליות כגון חינוך, בריאות ומדיניות ביחס למבקשי מקלט ומהגרים מיבשת אפריקה.

במהלך הקורס יפגשו הסטודנטים נציגים שונים של ארגונים, יצאו לסיוורים ויחשפו למחקרי פעולה המשלבים בין התיאוריה ליישומיות, ויתמקדו בפרספקטיבה האנתרופולוגית.

במהלך השנה יפעלו הסטודנטים בארגונים שונים ובמסגרת זו יתנסו במחקר פעולה הכולל תהליכי משא ומתן, כניסה לשדה מחקר, זיהוי סוגיות מרכזיות ובערות, ניתוח תהליכים ומדיניות בארגונים ויצירת כלים יישומיים התואמים את השטח. הסטודנטים ילמדו מודלים יישומיים של עבודה מתחומי האנתרופולוגיה היישומית, יזכו להכשרה מעמיקה ומרוכזת בשיטות מחקר איכותניות ויקבלו כלים לביצוע שיטות מחקר מותאמות תרבות: ראיונות, קבוצות מיקוד, תצפיות, ניתוח חומרים משדה המחקר ושילובם עם תיאוריות.

הקורס כולל: שיעורים פרונטליים, פגישה עם נציגי ארגונים, מבקשי מקלט, אזרחי דרום ת"א, סוירים, סרטים ודיונים

דרישות הקורס

- השתתפות פעילה בשיעורים
- השתתפות בסיוור באחד מהסיוורים (סמסטר א' סיוור לדרום ת"א, סמסטר ב' סיוור לירושלים)
- מבנה הציון: 5% הגשת תרגיל בכיתה, 15% פרזנטציה, 30% פעילות חברתית, 50% הגשת עבודת סיכום
- פעילות בארגונים - לאורך כל השנה. מינימום 40 שעות.
- תאריכי פרזנטציות יקבעו במהלך הסמסטר
- את העבודה הסופית ניתן להגיש עד לתאריך 1.8.2019

תכנית השיעורים : סמסטר א'

שיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת
1	14.0.18	הצגת הקורס, סוגיות מרכזיות ותיאום ציפיות	גולן, ד. רוזנפלד, י. אור, צ. (2017). שותפויות, אקדמיה-קהילה בישראל: מחויבות, עקביות, למידה והקשרים. בתוך: גשרים של ידע. מכון מופת : תל אביב. (עמ' 9-44). מגמות מרכזיות של הגירה עכשווית : IMO, (2018) World Migration Report http://gmdac.iom.int/global-migration-trends-factsheet
2	21.10.18	הגירה - מגמות מרכזיות ונקודת מבט אנתרופולוגית	Castles, S. and M. Miller (2014). The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. Chapter 2: Theories of Migration (pp. 25–52) חזן, ח' (1992). השיח האנתרופולוגי. תל אביב : ההוצאה לאור של משרד הביטחון, האוניברסיטה המשודרת. (עמ' 9-30). בחירה : Greenwood, D. J. (2012). Doing and learning action research in the neo-liberal world of contemporary higher education. Action Research, June 2012 vol. 10 no. 2. pp 115-132 Greenwood, D. J. and M. Levin. 2006 (2nd ed.) Introduction to action research: Social research for social change: Social Research for Social Change. SAGE Publications
3	28.10.18	ארגוני מהגרים- מיפוי גלובלי	Babies, D. (2014). Understanding Diversity in the Phenomenon of Immigrant Organizations: A Comprehensive Framework. Int. Migration & Integration. Online, Dordrecht 2014 UNHCR אר"ם http://www.unhcr.org/4dfa11499.html OCED https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MIG World Bank http://www.worldbank.org Refugee international https://www.refugeesinternational.org/currentwork Imo http://gmdac.iom.int HIAS http://hias.org.il/about-hias
4	4.11.18	הצגת הארגונים	פרזנטציות של נציגי ארגונים

מפגשים אישים	בחירה של ארגונים	11.11.18	5
לינדה פולמן (2012). תעשיית החמלה: מאחורי הקלעים של הסיוע ההומניטרי. ירושלים: שלם. Madziva, C & Chinouya, M (2017) 'This word volunteer is killing us': Making sense of volunteering in social welfare provision for orphans and vulnerable children in rural Zimbabwe. International Social Work, Vol. 60(5) 1126–1140 Boluk, Carol Kline & Stroobach (2017) Exploring the expectations and satisfaction derived from volunteer tourism experiences. Tourism and Hospitality Research Vol. 17(3) 272–285 Foursyth, R. (2017) Helping or Hindering? Volunteer Tourism in Ghana and its critical role in development, University of east London Shachar, Y. (2014). The White Management of 'Volunteering': Ethnographic Evidence from an Israeli NGO. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations December 2014, Vo, 25. Issue 6, pp.1417-1440. https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs11266-013-9398-x.pdf William F. Fisher. (1997). DOING GOOD? The Politics and Antipolitics of NGO Practices. Annu. Rev. Anthropol. 26: 439–64 בחירה: Rosenthal A, (2012). Weaving networks of responsibility: community work in development programs in rural Malawi. Med Anthropol. 2012; 31(5): 420-37	מערבות/ התערבות/ התנדבות? וכניסה לפעילות בארגון	18.11.18	6
Castles, S. and M. Miller (2014). The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. Chapter 8: Migration in Africa and Middle East (pp.172-196) קריצמן אמיר ט' (2015). מבוא. בתוך ט' קריצמן אמיר, לוינסקי פינת אסמרה – היבטים חברתיים ומשפטיים של מדיניות המקלט בישראל ירושלים: מכון ון ליר בירושלים. (עמ' 9–39)	הגירת ב / ומיבשת אפריקה	25.11.18	7

אריתריאה: UNHCR (June 2018) Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea* צבר, גליה (2008) מהגרי עבודה מאפריקה לישראל ובחזרה. תל אביב: ההוצאה לאור של אוניברסיטת ת"א. עמ' 33-45.			
Zetter, R. (2007) More Labels, Fewer Refugees: Remaking the Refugee Label in an Era of Globalization. Journal of Refugee Studies Vol. 20, No. 2 משרד הפנים (2018). נתוני זרים בישראל, דו"ח ינואר 2018. בחירה: משרד הפנים (2018) נוהל הטיפול במבקשי מקלט מדיני בישראל https://www.gov.il/BlobFolder/policy/handling_political_asylum_seekers_in_israel/he/5.2.0012_0.pdf Zetter, R. (1991). Labelling Refugees: Forming and Transforming a Bureaucratic Identity. Journal of Refugee Studies, 4(1), 39–62.	קטגוריות של הגירה	2.12.18	8
לא מתקיימים שיעורים באוני'	חופשת חנוכה	9.12.18	
מרצה אורח: עו"ד יובל לבנת או עו"ד ענת בן דור International Human Rights Law, Universal Declaration of Human Rights 1948, 1976 Covenants International Humanitarian Law, Hague and Geneva Convention 1949, 1977, 2005 Protocols Refugees Law, 1951 Refugee Convention & 1967 Protocol בן-דור, ע ואדוט, ר. (2003). מדינת ישראל מקלט בטוח? בעיות בטיפול של מדינת ישראל בפליטים ובמבקשי מקלט. נייר עמדה. http://www.phr.org.il/uploaded/2003.pdf ליבנת, י. (2011) "פליטים, מעסיקים, ו"פתרונות מעשיים" בבג"ץ בעקבות בג"ץ 10\6312 קו לעובד נגד המדינה. משפטים כרך ג: http://law.huji.ac.il/upload/mishpatimonline0302.pdf מן, א. (2010) אנו פליטים או: מהו מרחב פוליטי יהודי. תיאוריה וביקורת 37: עמ' 11-36.	זכויות אדם ואמנת הפליטים	16.12.18	9

* The present report was submitted after the deadline in order to reflect the most recent developments.

10	21.12.18 יום שישי	סיור בדרום ת"א- כולל מפגש עם מבקש מקלט ומפגש עם אזרחי דרום ת"א קריאה לקראת הסיור: שני, א. אייל, ש. ברמן, י. ורוזן, ס. (2014) אין מקלט, מדיניות המקלט ביחס לאזרחי אריתריאה וסודאן . המוקד לפליטים ומהגרים סואן, ד; מלי שחורי ב' (2016). דרום תל-אביב: שטח הפקר או "הרפובליקה האפריקנית הראשונה בציון"? יחס התושבים לאפריקנים המתגוררים בשכונה . הגירה 6. מרכז אקדמי רופין הוכמן, א. (2017). איום נתפס, מרחק חברתי, והזרה של מבקשי מקלט מסודאן ואריתריאה בישראל . הגירה 7. המרכז האקדמי רופין.
11	23.12.18	ניתוח הסיור, ראיונות, תצפיות Björk Brämberg ¹ E and Dahlberg K. (2013) Interpreters in Cross-Cultural Interviews: A Three-Way Coconstruction of Data . Qualitative Health Research 23(2). pp. 241–247. לומסקי-פדר, ע. ורפורט, ת. (2007) לדבר בשפתם? זרות, בית ויחסי כוח בראיון עם מהגרים . מגמות מד (4): עמ' 636-654. בחירה: רותאלן ג'וסלסון (2013) כיצד לראיין למחקר איכותני גישה התיחסותית . תרגום ופתח דבר: עמיה ליבליך. מכון מופת Center for Applied Linguistics, & Cultural Orientation Resource Center. (2015). Refugee Training and Orientation: A Workbook for Trainers . Center of Applied Linguistics. http://www.culturalorientation.net/providing-orientation/tools
12	30.12.18	מחקרי פעולה ויישומיות בשדה המחקר שקדי, א. (2003) מילים המנסות לגעת מחקר איכותני תיאוריה ויישום Robin, S. (2018) Missing in Migration: From Research to Practice . Practicing Anthropology Van Willigen, J" (2002). Applied anthropology: An introduction . "Action Research and participatory action research. pp 77-91 Praeger.
13	6.1.19	אין שיעור בעקבות הסיור ניתן לקבוע פגישות אישיות
14	13.1.19	סיכום הסמסטר

סמסטר ב'

- בסמסטר זה ייערך סיור לימודי - תאריך יפורסם בתחילת השנה האקדמית

שיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת
1	3.3.19	תובנות משדה המחקר	
2	10.3.19	סוגיות אקטואליות (1) : שוק העבודה ומבקשי מקלט	מרצה אורחת גב' נועה קאופמן - קו לעובד קו לעובד http://www.kavlaoved.org.il קמפ, א. ורייכמן, ר. (2008) עובדים זרים. מכון ואן ליר : ירושלים. פרק רביעי : עמ' 164-197.
3	17.3.19	סוגיות אקטואליות (2) : גיל הרך של קהילות מהגרות	מרצה אורחת גב' : תמר קדם יוניטף מאיר, י. (2015) התינוקות השקופים : על תופעת ה"בייביסטרס" - הגנים הפיראטיים לילדי מהגרי עבודה ומבקשי מקלט. למהגר http://the-migrant.co.il/he/node/26 מאיר, י וסלואן, פ'. (2016) דו"ח מחקר : מיפוי התנאים ההתפתחותיים ב"מחסני הילדים". אוניברסיטת תל אביב http://www.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2016/02/babysitters-report0116.pdf בחירה : Sasikumar Balasundaram (2014) Children Matter: Including Camp Children's Perspectives in Refugee Research. Practicing Anthropology: Summer 2014, Vol. 36, No. 3, pp. 38-42.
4	24.3.19	מבוא לסיוע ופיתוח בנל"א	הרצאת אורח של SID -האגודה לפיתוח בנל"א סניף ישראל חומרי קריאה יפורסמו בהמשך
5	31.3.19	הכרות מהשטח - נציגי ארגונים יספרו על פועלם הבינלאומי	SID האגודה לפיתוח בנל"א סניף ישראל מוסדות האו"ם הרלבנטיים לטיפול בעת אסון : תכנית המזון העולמית WFP http://www.wfp.org/ תיאום תכניות סיוע הומניטריות של האו"ם OCHA http://www.unocha.org/ ארגון הבריאות העולמי WHO http://www.who.int/en/ ארגון זכויות ילדים UNICEF https://www.unicef.org/ ארגון הפליטים של האו"ם UNHCR http://www.unhcr.org/

תוכנית הפיתוח הבינלאומי UNDP http://www.undp.org/ Cluster approach http://www.unocha.org/what-we-do/coordination-tools/cluster-coordination			
SID האגודה לפיתוח בנל"א סניף ישראל חומרי קריאה יפורסמו בהמשך	סיוע ופיתוח בנל"א	7.4.19	6
דו"ח (2016), ניצולי מחנות העינויים מדברים. רופאים לזכויות אדם המוקד לפליטים ומהגרים ואס"ף. http://cdn2.phr.org.il/wp-content/uploads/2016/06/מחנות-העינויים-בסיני-מדברים.pdf בחירה: Tempany, M. (2009) What Research tells us about the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Sudanese Refugees: A Literature Review. transcultural psychiatry. McGill University. Vol 46(2): 300–315 http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1363461509105820	סוגיות אקטואליות (5): פוסט טראומה- ומחנות עינויים (ייתכן והשיעור יתבטל בעקבות הסיוור)	14.4.19	7
פגישות אישיות	מה עושים עם כל החומרים- פגישות אישיות	28.4.19	8
פגישות אישיות	מה עושים עם כל החומרים- פגישות אישיות	5.5.19	9
חומרי קריאה יפורסמו בהמשך	פרידה מהשדה	12.5.19	10
פרזנטציות	פרזנטציות	19.5.19	11
פרזנטציות	פרזנטציות	26.5.19	12
	סיכום	2.6.9	13

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים בהתאם להתקדמות בכיתה.

מודלים - אנתרופולוגיה יישומית

Juha Parkkinen & Sauli Puukari. 2005 " **Approaching worldviews in multicultural counselling.**" Pp117-137 in Launikari, M., & Puukari, S. (Eds). Multicultural guidance and counselling: Theoretical foundations and best practices in Europe. Finland.

Catherine Besteman (2010) **In and Out of the Academy: Policy and the Case for a Strategic Anthropology.** Human Organization: Winter 2010, Vol. 69, No. 4, pp. 407-417.

McInnis, E. (2012) **Refugee Agencies: A Role for Anthropology.** Practicing Anthropology: Fall 2012, Vol. 34, No. 4, pp. 29-33

קרומר-נבו מיכל ומיה לביא-אג'אי. 2009. "לעשות משהו בקשר לזה": מחקר ומדיניות" בטחון סוציאלי 81.
עמ' 75-106.

Long, J. Fellin, M. Bauer, J. Koenig, D. Mosher, R. and Tina Zarpour (2015). **Incorporating Immigrant Perspectives Into Organizational Research and Practice: Implementing Inclusive Discussions**. Practicing Anthropology: Winter 2015, Vol. 37, No. 1, pp. 20-25.